

Tekst: Hetty Meulenstein

(Hoog)begaafdheid op de kaart

De afgelopen jaren heeft het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs 30 06 flink geïnvesteerd in passend onderwijs voor meer- en hoogbegaafde leerlingen. Wat heeft dat al opgeleverd? En welke plannen staan er nog op stapel?

Hoe het begon

Samenwerkingsverband Primair Onderwijs 30 06 (SWV PO 30 06) is een vereniging van veertien Brabantse schoolbesturen die als doel hebben voor ieder kind een passende onderwijsplek te realiseren. In *Samen passend onderwijs vormgeven; Ondersteuningsplan 2019-2023* beschrijft het samenwerkingsverband welke stappen hiertoe worden gezet. Eén van de speerpunten uit het plan is: meer- en hoofbegaafdheid. SWV PO 30 06 heeft de ambitie geformuleerd om het onderwijs voor meer- en hoogbegaafde leerlingen kwalitatief te verbeteren.

Het HB Atelier organiseert zowel fysieke als online activiteiten

Steunpunt MHB

Hiertoe is onder meer het Steunpunt Meer- en Hoogbegaafdheid (Steunpunt MHB, zie tinyurl.com/SteunpuntMHB) ingericht: een website waar onderwijsprofessionals en ouders kunnen aankloppen voor informatie, advies, tools en hulp. Zij kunnen hier terecht met

vragen over hun leerling of kind, het onderwijsaanbod en de begeleiding. Daarnaast ontwikkelt het Steunpunt MHB beleid, zoals richtlijnen voor de ondersteuning van meer- en hoogbegaafde leerlingen. Coördinatoren van het Steunpunt MHB zijn Desirée Nijssen en Jeroen van der Cruijssen. Zij zijn ook via de mail en telefonisch bereikbaar voor vragen.

Het HB Atelier

Het HB Atelier is ontstaan op initiatief van het Steunpunt MHB. Het is een ontmoetings- en werkplaats voor iedereen die met (hoog)begaafdheid aan de slag wil. Het HB Atelier organiseert zowel fysieke als online activiteiten. Delen, informeren en creëren zijn de uitgangspunten.

Op de website hb-atelier.online staat informatie voor ouders en professionals én er zijn tools te vinden die kinderen verder helpen. Bijvoorbeeld de MindXperience, een online omgeving voor leerlingen vanaf groep 5, met allerlei creatieve en uitdagende opdrachten. Bij het vormgeven van de MindXperience zijn de 'doelen voor vaardigheden en ontwikkeling' van SLO gebruikt. Leerlingen bepalen eerst zelf, in overleg met hun leraar, aan welk doel ze gaan werken. Daarna krijgen ze een

overzicht met opdrachten die passen bij dat doel. De MindXperience maakt gebruik van bestaande en gratis content, met inachtneming van copyright. Met de opdrachten kunnen leerlingen in hun eigen groep of in de plusklas aan de slag. De leraren krijgen op deze manier meteen inzicht in welke opdrachten echt verrijkend zijn voor de (hoog)begaafde leerlingen. Deelname aan de MindXperience is laagdrempelig: er doen zo'n 300 onderwijsprofessionals en 3500 leerlingen mee, ook van buiten SWV PO 30 06.

Dit schooljaar is het HB Atelier ook gestart met de MindXperience Junior, voor kinderen van groep 1 tot en met 4. Het was een hele uitdaging om zo'n online omgeving toegankelijk en werkbaar te maken voor het jonge kind. Zo is er onderscheid gemaakt tussen lezende en niet-lezende kinderen. Met filmpjes, picto's en korte opdrachten kunnen de jonge kinderen aan de slag. Op hb-atelier.online staan, tot slot, ook challenges (waarover later in dit artikel meer).

Subsidie

SWV PO 30 06 ontvangt voor de periode 2019-2023 subsidiegelden van het ministerie van OCW voor het verbeteren van passend onderwijs aan leerlingen met kenmerken van (hoog)begaafdheid. De coördinatoren van het Steunpunt MHB schreven hiervoor een projectplan (uitgaande van het eerdergenoemde Ondersteuningsplan). De aangesloten schoolbesturen hebben meegedacht bij de totstandkoming van het projectplan en onderzoek gedaan naar de behoeften in het onderwijsveld. Dit proces heeft ertoe geleid dat is besloten de subsidiegelden in te zetten voor: deskundigheidsbevordering, begeleiding van leerlingen en onderzoek.

Deskundigheidsbevordering

Vanuit de schoolbesturen is ervoor gekozen om onder meer mensen met specialistische kennis over (hoog)begaafdheid te werven. Ook zijn er subsidiegelden gebruikt voor het organiseren van een incompany-opleiding, in samenwerking met Novilo (novilo.nl). Er zijn inmiddels drie groepen onderwijsprofessionals opgeleid tot talentbegeleider; één groep is opgeleid tot gevorderd talentbegeleider. Zo ontstaat er een netwerk van specialisten begaafdheid binnen ons samenwerkingsverband.

Ondersteuning van leerlingen

Verder werden er twee projectgroepen ingericht: de Projectgroep Basisondersteuning en de Projectgroep Lichte Ondersteuning. De eerste projectgroep heeft in factsheets en handboeken beschreven hoe in de klas de basisondersteuning voor meer- en hoogbegaafde leerlingen eruit moet zien. De tweede groep deed hetzelfde voor de plusklassen. De handboeken en factsheets zijn eerst besproken met de schoolbesturen en worden nu door de scholen gebruikt

als algemene richtlijnen. De uiteindelijke keuzes voor het verder vormgeven van de basisondersteuning en plusklassen worden gemaakt door de schoolbesturen.

Onderzoek

Het samenwerkingsverband wil graag een dekkend netwerk creëren voor (hoog)begaafde leerlingen. In het kader hiervan is er onderzoek gedaan naar de haalbaarheid en wenselijkheid van een voltijds hoogbegaafdenvoorziening. Dit onderzoek is afgerond, maar de resultaten ervan moeten nog worden besproken met de bestuurders.

SWV PO 30 06 wil een dekkend netwerk creëren voor (hoog)begaafde leerlingen

Corona: nieuwe ideeën

Om de professionalisering op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid te stimuleren en te bouwen aan een professionele leergemeenschap waren er ook concrete plannen ontwikkeld voor een groot congres, met diverse lezingen. Maar de geplande congresdag kon niet doorgaan door de covidpandemie.

Het beoogde uitgangspunt/doel van 'ontmoeten en kennis delen' kreeg toen een andere vorm: er kwamen webinars. Die waren binnen het samenwerkingsverband nooit eerder gehouden; het was een hele nieuwe uitdaging. Ragnild Zonneveld (ECHA-specialist in Gifted Education en jonge-kindspecialist) was de eerste spreker. Zij was live op het kantoor van het samenwerkingsverband, van waaruit zij staande haar presentatie deed. Het was meteen een succes en vele webinars volgden. Een bijkomend voordeel van een webinar is dat je het kunt opnemen, zodat mensen de presentatie later kunnen terugkijken.

Door de lockdowns konden kinderen ook niet meer naar de plusklassen. Dat vroeg om nieuwe inzichten en tools. Kon er misschien iets online ontwikkeld worden? De leden van de projectgroepen die werkten aan de richtlijnen voor basis- en lichte ondersteuning hadden hier creatieve ideeën over. Zij starten, samen met de coördinatoren van het Steunpunt MHB, een online omgeving waar scholen, ouders en kinderen leerstof en aantrekkelijke (thuiswerk)opdrachten konden vinden. Het werd een groot succes.

Na de coronatijd verhuisden de uitdagende opdrachten voor (hoog)begaafde leerlingen naar de MindXperience op hb-atelier.online.

Doorontwikkeling

Toen eenmaal was beschreven hoe de basisondersteuning en lichte ondersteuning eruit konden zien, en nadat de lockdowns nieuwe ideeën hadden opgeleverd, was het tijd voor de volgende stappen.

Denktank

De leden van de projectgroepen en de coördinatoren van het Steunpunt MHB vormden samen een denktank, die brainstormde over thema's als: een voltijdsvoorziening, inclusiever onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen, ouderbetrokkenheid en doorontwikkeling van het Steunpunt MHB. De opbrengsten van de brainstormsessies worden gebuikt bij het verder vormgeven van beleid.

Het online ontmoeten is een blijvertje gebleken

Online intervisie

Er is ook afgesproken om vijf intervisiebijeenkomsten per schooljaar te organiseren. In eerste instantie werden deze uit noodzaak online gehouden, maar het 'online ontmoeten' is een blijvertje gebleken. De regio van het samenwerkingsverband is groot, waardoor mensen veel reistijd kwijt zijn om naar het kantoor te komen. Bij de onlinebijeenkomsten ligt de deelname hoger. De groep deelnemers is enthousiast en divers: deze bestaat onder meer uit (plusklas)leraren en bovenschoolse specialisten begaafdheid, die hun kennis en ervaring delen. Het blijft inspirerend om met elkaar over onderwijs en leerlingen te praten, ook online. En zeker als je dat allemaal kunt doen vanuit eenzelfde missie: goed passend onderwijs realiseren voor (hoog)begaafde kinderen.

Challenges

De mensen die in de coronatijd al betrokken waren bij de website over thuisonderwijs, gingen nadenken over

een blijvende online leeromgeving. Uitgangspunt was steeds: hoe stimuleer je de hogere orde denkvaardigheden van leerlingen? Eén van de projectleden kwam op het idee om de zeventien doelen voor duurzame ontwikkeling van de VN (de *Global Goals for Sustainable Development*) te koppelen aan zogenoemde challenges. Bij elke challenge staat een ander duurzaam doel centraal; leerlingen worden uitgedaagd om creatieve oplossingen te bedenken voor wereldproblemen. Zij kunnen deelnemen aan online workshops en gastlessen en werken, alleen of in kleine groepjes, gedurende een aantal weken aan een eindproduct. Leerlingen van verschillende scholen hebben via de online omgeving contact met elkaar. Elke keer zijn er tussen de 100 en 150 deelnemers. Dit vervangt de plusklas niet, maar is een mooie aanvulling. Drie gespecialiseerde onderwijsprofessionals, die de challenges ontwikkelen, geven online begeleiding.

Een jury, bestaande uit de ontwikkelaars van de challenge, bekijkt alle oplossingen die zijn ingezonden en kiest de prijswinnaar(s). De bestuurder van het samenwerkingsverband reikt in een officieel moment de prijs uit aan de winnaar(s).

Inmiddels is de achtste challenge afgerond. De filmpjes met inzendingen zijn te bekijken op de website van het HB Atelier.

Borging

De periode van de subsidiegelden loopt aan het einde van dit jaar af. Meer- en hoogbegaafdheid staan inmiddels goed op de kaart bij SWV PO 30 06. Nu is de tijd gekomen om te borgen wat er de afgelopen jaren is ontwikkeld. Na een enquête onder deelnemers

aan de verschillende activiteiten die ontwikkeld zijn door het Steunpunt MHB, zoals intervisie, webinars, MindXperience en challenges, is er een analyse gemaakt. Met de denktank is afgesproken hoe de resultaten van de analyse verder vorm krijgen:

Webinars en intervisie zorgen samen voor verdieping

Webinars koppelen aan intervisie

Het HB Atelier zal webinars blijven organiseren. Deze webinars zorgen voor verbinding tussen theorie en praktijk, zodat leraren en andere professionals meteen praktisch aan de slag kunnen met de aangereikte ideeën. Vanaf dit schooljaar zijn de intervisiebijeenkomsten gekoppeld aan de webinars. Praktisch gezien betekent dit dat de mensen die het webinar volgen, zich aansluitend in kunnen schrijven voor een intervisiebijeenkomst over hetzelfde thema. Dat kan zorgen voor verdieping in het thema. Inmiddels is er een netwerk van leraren en specialisten begaafdheid die regelmatig deelnemen aan de intervisiebijeenkomsten. Na drie jaar scholing, professionalisering en ervaring is er behoefte aan deze verdieping.

Talentbegeleiders delen kennis

Er zijn, zoals gezegd, de afgelopen jaren vier groepen mensen opgeleid tot talentbegeleider of gevorderd talentbegeleider. Zij hebben allemaal een product gemaakt of een onderzoek gedaan dat te maken heeft met passend onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen. Tijdens een (of meerdere) inspiratiebijeenkomst(en) voor alle onderwijsprofessionals van het samenwerkingsverband zullen de talentbegeleiders worden uitgenodigd hun onderzoek of eindproduct te presenteren. Gedurende deze fysieke bijeenkomsten ligt de focus op ontmoeten, inspireren en ervaringen en kennis delen.

Twee keer per jaar een challenge

Er zal twee keer per jaar een challenge worden georganiseerd, vanaf dit schooljaar. Op die manier blijven (hoog)begaafde kinderen peers ontmoeten en met en van elkaar leren. Een doel van de challenges (net als van de MindXperience) is ook om leraren te laten zien welke opdrachten

Tip van de redactie! In het oktobernummer (2022) van 'Beter Begeleiden' stond het artikel 'Passend onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen. Van subsidie naar uitvoering.' Je vindt het in de materialenbank op lbbo.nl.

echt verrijkend en uitdagend zijn voor (hoog)begaafde leerlingen. De verwachting is dat zij hierdoor ook het onderwijs in de eigen groep gemakkelijker kunnen uitbreiden met uitdagende taken.

Doorgaan met Steunpunt MHB en HB Atelier

De meerwaarde van het Steunpunt MHB en het HB Atelier is dat zij onderwijsprofessionals verbinden rondom het doel om het onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen te verbeteren. Vooral de ontmoeting is belangrijk, online en fysiek. Er is een netwerk ontstaan van betrokken leraren, specialisten begaafdheid en andere onderwijsprofessionals. Dat netwerk willen we graag blijven uitbreiden met nieuwe mensen met een verfrissende blik op onderwijs en (hoog)begaafdheid.

Doel is te laten zien welke opdrachten echt uitdagend zijn

Zelf aan de slag

Stel je voor dat je zelf een Steunpunt MBH wilt opzetten, wat is er dan nodig? Bij SWV PO 30 06 hebben wij gemerkt dat samen optrekken met het werkveld essentieel is. Betrek mensen uit alle geledingen van de organisatie: schoolbesturen, leraren, begeleiders. Op die manier creëer je een breed draagvlak. Verder zou het uitgangspunt kunnen zijn: onderzoek wat er al is. Behoud de activiteiten die bijdragen aan goed onderwijs voor (hoog)begaafde leerlingen. Kijk of deze activiteiten kunnen worden verbeterd, uitgebreid of uitgebouwd. Daarna kun je onderzoeken of er nog nieuwe activiteiten georganiseerd kunnen worden.

Hetty Meulenstein

Hetty Meulenstein is ECHA-specialist in Gifted Education en onderwijskundige. Zij werkt bij SWV PO 30 06 en coacht scholen in het vormgeven van passend onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen. Ook heeft ze inhoudelijke en uitvoerende taken bij het Steunpunt MHB. Sinds augustus 2022 is zij voorzitter van de LBBO-afdeling Specialisten Begaafdheid.